

Brandes against Dualism

Hans Halvorson

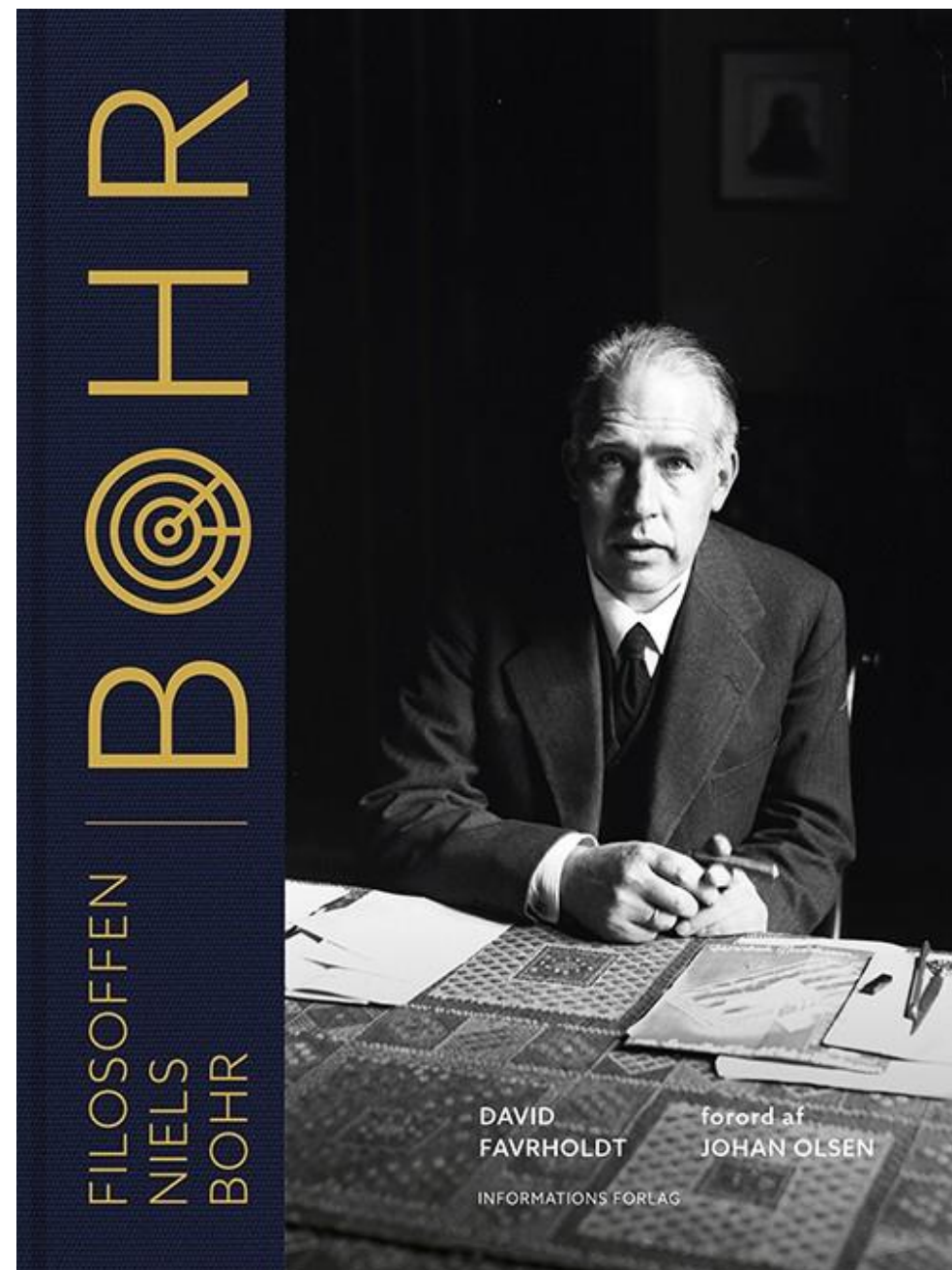
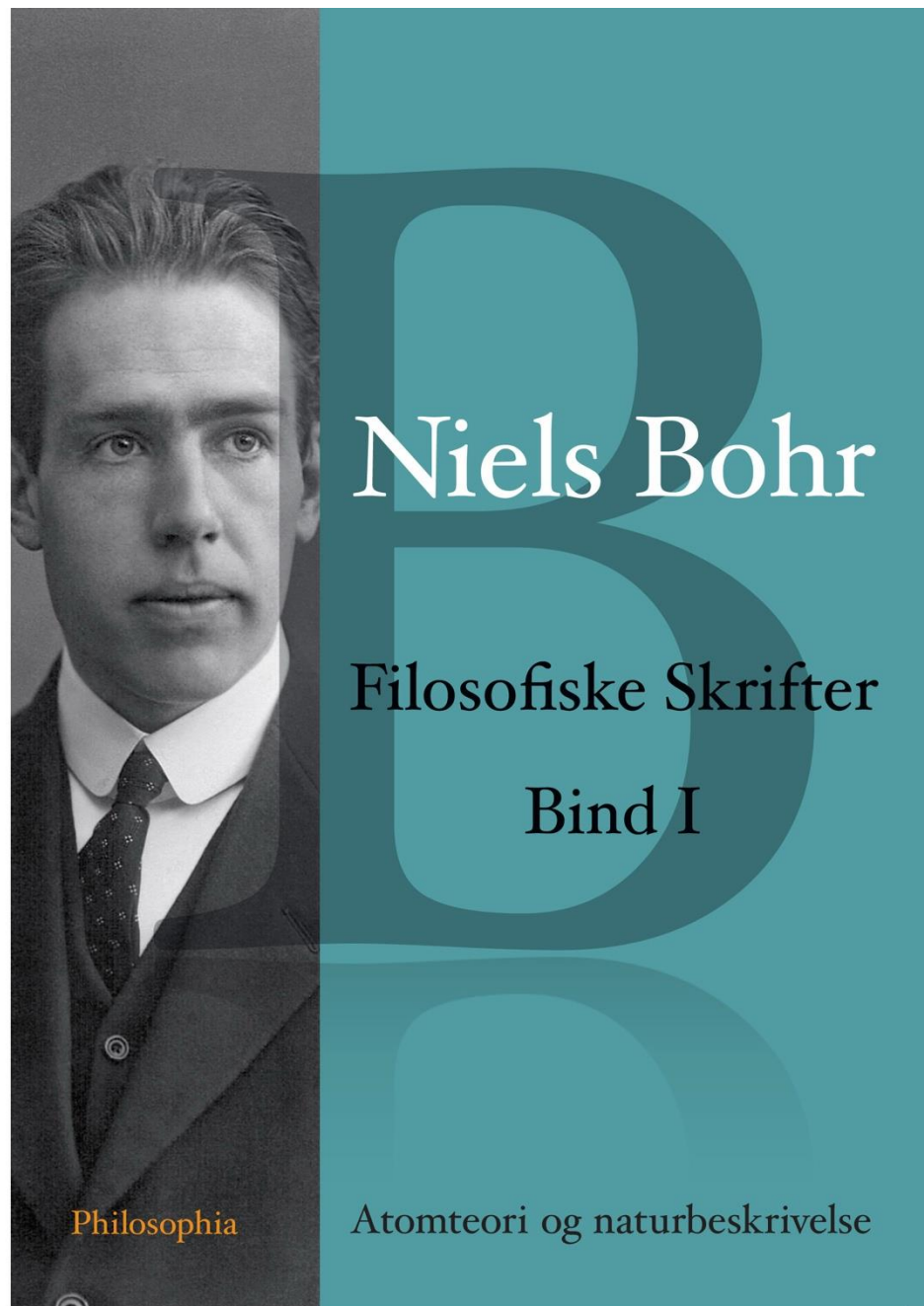

Introduction

- Georg Brandes is Denmark's number one “importer of culture”.
- Brandes is a nexus between intellectual worlds.
- My goals today
  1. Shed light on Brandes' formation as a thinker – especially his relationship to **Rasmus Nielsen**
  2. Reflect more generally on the relationship between the natural sciences and culture

The failed(?) quantum revolution

- Claim: “The quantum revolution” led to no deep insights about the nature of reality.
- Claim: The struggle of Bohr, Heisenberg, Pauli, Schrödinger, Einstein, etc. was a power game. Bohr won, but not because he had good ideas.
- HH: These claims should also be assessed historically.

“There can be no doubt that the Danish precursor of modern existentialism and neo-orthodox theology, **Søren Kierkegaard**, through **his influence on Bohr**, affected also the course of modern physics to some extent.” (Jammer 1966, p 173)

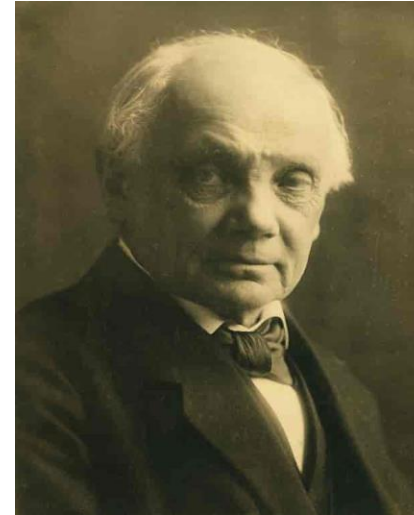
But the gap between Kierkegaard (d. 1855) and Bohr (b. 1885) is too large.

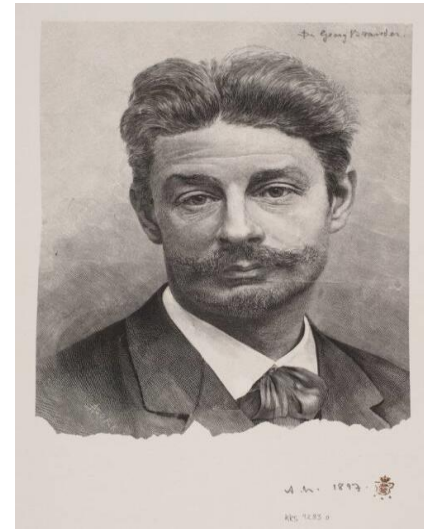
Søren Kierkegaard

Rasmus Nielsen

Harald Høffding

Georg Brandes

Niels Bohr

8043 650
GEORG BRANDES.

SØREN KIERKEGAARD.

EN KRITISK FREMSTILLING

I GRUNDRIDS.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG.

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1877.

Gyldendalske Boghandels Forlag.

G. BRANDES:

Æsthetiske Studier. 3 Kr.

Dualismen i vor nyeste Philosophi. 60 Øre.

Kritiker og Portraiter. 5 Kr.

Den franske Æsthetik i vore Dage. En Afhandling om H. Taine.
3 Kr.

Forklaring og Forsvar. En Antikritik. 1 Kr.

Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur:

I. Emigrantlitteraturen. — 3 Kr. 50 Øre.

II. Den romantiske Skole i Tydskland. — 4 Kr. 50 Øre.

III. Reactionen i Frankrig. — 4 Kr. 50 Øre.

IV. Naturalismen i England. Byron og hans Gruppe
6 Kr.

Kvindernes Underkuelse. Af John Stuart Mill. Paa Dansk
ved G. Brandes. 2 Kr.

Moral grundet paa Nytte- eller Lykkeprincippet. Af John Stuart
Mill. Oversat af G. Brandes. 1 Kr. 35 Øre.

The book cover features a vertical split design. The left half is a solid orange color, and the right half is a solid dark grey color. Overlaid on these colors are the faces of two men. The man on the left, Georg Brandes, is shown from the chest up, wearing a suit and tie, with his face partially obscured by the orange background. The man on the right, Harald Høffding, is also shown from the chest up, wearing a suit and tie, with his face partially obscured by the dark grey background. The title 'THE GREAT DEBATE' is printed in large, white, sans-serif capital letters across the center of the cover, spanning both the orange and dark grey sections.

THE GREAT DEBATE

NIETZSCHE, CULTURE, AND THE
SCANDINAVIAN WELFARE SOCIETY

GEORG BRANDES AND HARALD HØFFDING
EDITED AND TRANSLATED BY WILLIAM BANKS

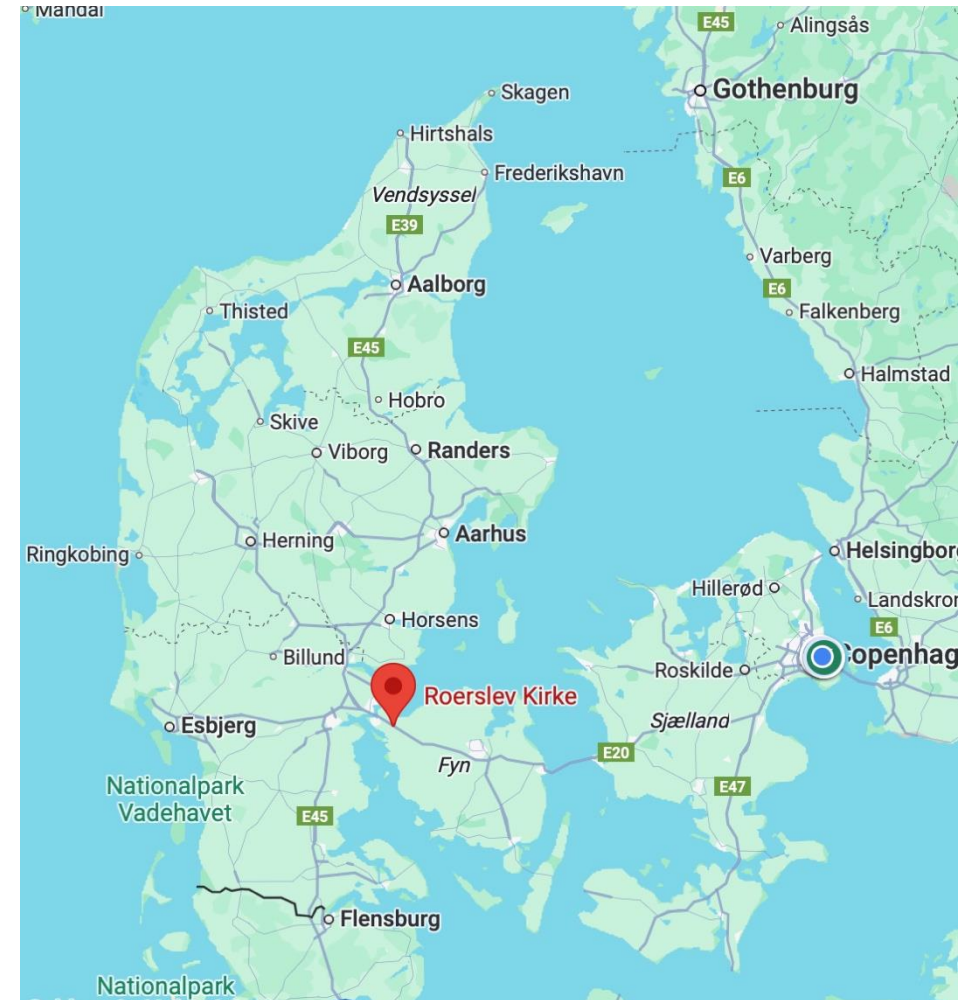

Student of Rasmus Nielsen

14.

Kort forinden havde jeg for første Gang besøgt Professor **Rasmus Nielsen**. Denne var højst forekommende, kendte mig, som han maaske huskede at have eksamineret, skænkede mig en hel Times Samtale. Han var som altid vakt og fyrig, fuldkomment fri for Blaserthed, men med et lille Stænk af Charlataneri. Hans Samtale var livfuld og springende som hans Forelæsninger; der var noget fortryllende ved de klare, grønne Øjnes Blik, et genialt Skær over dette Ansigt. Han talte længe om Herbart, hvis Æstetik han iøvrigt røbede ringe Kendskab til, dernæst om Hegel, Heiberg, Kierkegaard. Til min højeste Forundring aabnede han, i Strid med de Anskuelser, han offenkendte havde forfægtet,

Rasmus Nielsen (1809-1884)

Hegelian period (1840-46)

Kierkegaardian
period
(1847-1860)

Afsluttende uvidenskabelig Efterkrift

til

de philosophiske Emuler.

Minist-pathetist-dialektist Sammenkrift,
Eksistentielt Indlæg.

af

Johannes Climacus.

Udgivet

af

S. Kierkegaard.

Kjøbenhavn.

Hos C. H. Reigel, Universitets-Boghandler.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1846.

Torsdag d 28 Mai 1849

Dyres for Muzik!

Der vil endnu mindes det Qvæblik, da
de første Gang i Saltes paa mig? Snad der
der Gang indtatte, men tilvise for alvorligt
til at meddele paa nu Spasentation.

I første med fruk Læstet er det, da for
morsomt det ligger mig paa Tude, nu op
paa af den Natur, at jeg for ingens prier
mit færd det affand let, paa nu Spasentation.

Der bliver at lade mit gæstlige An-
leggende allede, ubesvort af færd forit over
Ling og end, der i gæstlige ande Tante-
lar er mig for fægt og for flidrig.

Der siges at alle færd, at mi næsten
vilde møde i færd, for der ingens færd det
og færdigt til at det at lade paa mig?

Der det næsten færd, over det færd
i det alle de Crave, men naturligvis det
nu paa der: jeg for det at mætte.

P. S. Derom "gæstlige Tante"
for jeg siges det færd, og
bringer der færd mig færd
lige Tante for der siges færd. (R.N.)

J. S. Muzik for Kirkegaard

1849 25/5

Indhold.

Første Forelæsning.

Indledende Betragtninger. Christendommen er høiere end Videnskaben, og Evangelietroen ueensartet med Theologien. S. 1—13.

Anden Forelæsning.

I Opfattelsen af Forholdet mellem den historiske og religiøse Tro maa Theologien adskille det i Religionen Uadskillelige, og derfor er Evangelietroen ueensartet med Theologien. S. 14—25.

Tredie Forelæsning.

I Opfattelsen af Troesbekendelsen og den hellige Skrift maa den videnskabelige Theologie consequent vedblive at arbejde Troen imod; thi Evangelietroen er ueensartet med Theologien. S. 26—37.

Fjerde Forelæsning.

For den videnskabelige Theologie er Bibelen et historisk Oldtidsdokument, hvis heterogene Bestanddele maae underkaste sig den raisonnerende Kritik; for den troende Opfattelse er Bibelens vidunderlige Indhold ophøiet over Kritiken, efterdi det er Betragteren umuligt at forholde sig kritisk-raisonnerende til Miraklet: Evangelietroen er ueensartet med Theologien. S. 38—51.

Femte Forelæsning.

Den theologiske Skriftfortolkning mis skjender Aabenbaringens eiendommelige Charakter, og opløser Troens Indhold i Videnskabens Forklaring; den religiøse Skriftfortolkning ned sætter Videnskaben til Middel for en troende Tilsegnelse af det aabnbarede Ord: Evangelietroen er ueensartet med Theologien. S. 52—65.

Sjette Forelæsning.

Den theologiske Skriftfortolker heraaber sig paa Bibelens Inspiration i det Totale, men tør paa ingen Maade vedkjende sig dens Inspiration i det Enkelte. Da der nu saaledes er Tvivl om alt det Enkelte, maa der naturligviis ogsaa være Tvivl om det Totale: for Theologen er Bibelens Inspiration en tom Talemaade. Den evangeliske Skriftfortolker, der ifølge Gudsens Lov overalt seer det Totale concentreret i det Enkelte, opfatter hvert enkelt Skriftsted som inspireret, under den firkkelige Forudsætning, at den hele Bibel er inspireret: Evangelietroen er ueensartet med Theologien. S. 66—80.

Om

Theologiens Naturbegreb

med særligt Hensyn til

Malebranche: De la recherche de la vérité.

Af

N. Nielsen.

I Anledning af Reformationsfesten 1855.

Imellem Theologien og Naturlæren er der ingen Forstaaelse; Theologiens Naturbegreb er ikke naturligt, og Naturlærens ikke theologisk.

Ved endog blot at indskrænke sig til en faktisk Sammenstilling af de Naturbegivenheder, i hvis Udtydning Naturlæren paa det Bestemteste modfiger Theologien, vilde det være let at gjøre Uenigheden mellem begge Videnskaber isinesaldende. Man røre hvilket Dogme, hvilken theologisk Forudsætning, man vil; forsaavidt der i nogen Maade kan blive Spørgsmaal om et virkeligt, tilsvarende Naturforhold, maa Naturlæren i Kraft af Kjendsgjeringernes Undersøgelse afvise den theologiske Forklaring.

Er det Skabelsen i 6 Dage: Naturlæren beviser, at der alene til Jordens Dannelse maa være medgaaet Tidrum af mere end 6×6 Millioner Aar.

Er det Dogmet om Paradiis og Syndefald: Naturlæren beviser, at der var Forfrænkelse, Smerte og Død i Verden, længe før de første Mennesker bleve til.

Er Talen om Syndfloden og Noæ Ark: Naturlæren beviser, at „Syndfloden“ er en naturlig Local-Catastrophe, og at Dyrene umulig kunne være reddede i Noæ Ark, eftersom Rovdyrene i saa Dage maatte have fortæret de andre Dyr, og derefter været døde af Hunger.

Saaledes kunde man blive ved, og endda ikke komme til Maalet. Selv om Sammenstillingen blev nok saa gennemført, Grunde og Modgrunde fra begge Sider fremsøgte og afveiede nok saa omhyggelig; vilde det dog ad denne Vej neppe være muligt at komme til noget afgjørende Resultat.

Idet Striden mellem Tro og Viden saaledes er breven til sit Yderste, er den intellectuelle Forsoning med det Samme indledet: de absolut ueensartede Principer kunne, i væsentlig Forstand, ikke gjøre hinanden Afbræk. Den Tro, der habder Viden, forbi den maa styrke sig ved Uvidenhed, er en falsk Tro. Virkeligheden vil med; det nytter ikke at lukke Øinene: gaaer Jorden virkelig rundt, da gaaer den jo ligesaavel rundt med de Troende som med de Ikke-Troende. Idet Troen erklærer, at Subjectiviteten er Sandheden, taber den vistnok al Betydning for Videnskaben; men, idet Videnskaben erklærer, at Objectiviteten er Sandheden, frastriver den sig med det Samme al Indflydelse paa Troen.

Tro og Viden kunne da uden Modsigelse forenes i een Bevidsthed; deres indbyrdes Strid hidrører ikke fra det Principielle. Striden er psykologisk; det er den menneskelige Skrøbelighed, der hverken har Resignation nok til at forsones sig med Videnskabens Objective, eller Inderlighed nok til at fastholde Troen.

At Troen habder Videnskaben, er usandt; at den gjør Subjectiviteten uafhængig af Videnskaben, er derimod sandt; At sætte Troen øverst og dog beholde Videnskaben, er muligt; at sætte Videnskaben øverst, og dog bevare Troen, er umuligt.

Tro og Viden ere som Principer absolut ueensartede. Principernes Ueensartethed gjør intet Brud paa de almeengyldige Tankelove, men viser Umuligheden af en hvilken-somhelst videnskabelig Overgang enten fra Viden til Tro eller fra Tro til Viden.

Den lange Strid mellem Religion og Videnskab har oprindelig sin Grund i en uklar Blanding af de ueensartede Principer, og maa altsaa høre op, naar Blandingen ophører.

Den Sætning, at Sandhed i Religionen ikke er Sandhed i Videnskaben, er ikke længer et Paradox, naar Videns absolute Grændse falder sammen med det Mystorium, hvorfra Troeserkjendelsen gaaer ud, og hvortil den vender tilbage.

Det er disse Hovedsætninger, som Religionsphilosophien i den foreliggende Form vil udvikle og begrunde. Om Udviklingen og Begrundelsen har nogen Gyldighed, maa Prøvelsen afgjøre.

Kjøbenhavn, den 28de December 1868.

R. Nielsen.

Et Synspunkt for Darwinismen.

Darwin er ikke Naturfilosof, men — i udmærket Forstand — Naturforsker. Denne simple Bemærkning, der ikke antyder nogen ny Opdagelse, men blot udsiger, hvad Enhver, der befatter sig med at gjøre Anmeldelser af Darwinshypothesen, kan sige sig selv, er efter vort Skjøn vel skikket til at fjerne en Del af de Misforstaaelser, hvormed en gjærende Opinion fra mangfoldige Sider synes at ville belemre et i sin Retning storartet Forsøg.

De Synspunkter, hvorom Opinionspolemiken dreier sig, ere:

1) Organismernes fælles Afstamning, særlig Menneskets Oprindelse.

2) Fremkomsten af de første organiske Væsener paa Jorden, hvorvidt den skyldes en Skabelse eller blot en eiendommelig Samvirken af almindelige Naturkræfter.

3) Darwinismens Karakter i det Hele, om den virkelig kan bestaae med Menneskets Værdighed, eller maa siges at indeholde aandsfor-

1873

Det er min gjennem megen Eftertanke modnede Overbevisning, at det for den studerende Ungdoms Skyld er absolut nødvendigt, at De, Hr. Professor! lader høre fra Dem angaaende Prof. Nielsens Skrifter; som det for Øieblikket gaaer til med den philosophiske Kritik hertillands kan det ikke vedblive at gaae, hvis det ikke skal ende 5 med aandelig Forskruelelse eller aandelig Død.

Dualismen

i vor nyeste Philosophie.

Af

G. Brandes.

1911. 2 2125.
Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

I. Cohens Bogtrykkeri.

1866.

1.

Indledning.

Der er i Prof. R. Nielsens Opfattelse af Forholdet mellem Videnskaben og Bibeltroen Noget, der nødvendigt maa vinde ham Manges Hjerter. Man fornemmer en med Tilfredshed forenet Beroligelse, en glædelig Bekræftelse paa, hvad man maaskee uden meget Haab har ønsket, ved at høre en Tænker udtale sig saa strengt om den menneskelige Tankes Afmagt, ved at see en saa stor og omfattende philosophisk Begavelse være sig Philosophiens Begrændsning saa bevidst. Man kom til Philosophen kun alt-

Lad os engang vende Medaillen og see den paa den anden Side. Denne Lære, der tiltaler saa meget Godt i Menneskene og viser sig saa tidssvarende, skulde den mon ikke ogsaa henvende sig til noget mindre Godt, til det Lavere, ja til det Laveste i os? Vi Mennesker ere af Naturen tilbøielige til Slaphed, Delthed, Adsplittethed. De Fleste have gjerne een Livsanskuelse i Glæde, en anden i Sorg, een i Hjemmet, en anden i Kirken. Læreren hylder helst eet Princip, naar han taler, et andet, naar han handler, Præsten har Møie med at leve som han prædiker, Kjøbmanden har gjerne een Moral i Forretninger, en anden i Livet, og Digteren besynger tidt og ofte Ide-

Questions – for me and for us

- How did Brandes' intervention (in *Dualismen*) affect the reception of Nielsen's philosophical views?
  1. He made Nielsen irrelevant
  2. He transformed Nielsen's ideas and transmitted them to the next generation
- To what extent did Nielsen's forsoningslære enable Brandes to open communication between humanities and science?

References

- HH, Rasmus Nielsen
- C.H. Koch, **Den Danske Idealisme**
- P. Rubow, **Georg Brandes' Briller**
- R. Rosfort, “At forstaaeliggjøre og tyde Naturens Runer”: En genovervejelse af Kierkegaards kritik af naturvidenskaben